

EL COR DE LES PARAULES

Hi ha poetes l'obra dels quals, per raons diverses i poc comprensibles, costava de trobar en les llibreries, tot i ser autors de gran rellevància. Era el cas, per posar uns exemples, de Ràfols-Casamada, Carles Miralles o Montserrat Abelló. La iniciativa endegada fa un temps per Proa amb la finalitat de pal·liar aquest dèficit tot aplegant en un sol volum la poesia que aquests poetes han anat escrivint al llarg dels anys, no pot ser saludada més que amb grans elogis per part dels lectors. Aquestes edicions permeten poder llegir *d'una tirada* uns treballs poètics que condensen el *dir* d'una vida literària i fan possible contemplar en perspectiva l'evolució d'unes «obres poètiques» –que no «completes», atès que tots ells continuen escrivint– que han ajudat a configurar el paisatge poètic del nostre temps.

Amb «El cor de les paraules»,¹ Montserrat Abelló ha reunit 233 poemes: els 206 dels set llibres publicats, 19 poemes inèdits («Índicis d'altres moments») i 8 poemes traduïts (set de l'anglès al català i un del català a l'anglès) com a testimoni de la seva aportació en aquest camp. L'edició ha estat a cura d'Oriol Izquierdo, que signa un afinat pròleg, està il·lustrada amb dibuixos a la ploma de Roser Bru (pintora catalana exiliada a Xile i íntima amiga d'Abelló) i es completa amb els textos de diversos escriptors-amics (Joan Oliver, Maria Mercè Marçal, Maria Àngels Anglada, Marta Pessarrodona) que van voler acompanyar cadascuna de les edicions precedents de la poeta.

Nascuda a Tarragona al 1918, exiliada durant gairebé vint-i-cinc anys a Xile després d'haver sofert dues guerres –la civil espanyola i l'inici de la mundial, a Londres–, Montserrat Abelló va començar a escriure poesia després del naixement del seu tercer fill, afectat de la síndrome de Down, degut a la imperiosa necessitat que sentia d'«expressar tot allò que, com a dona, feia temps que duia a dins». La seva obra descriu l'angoixa de l'ofici de viure però, paral·lelament, és re-

1. ABELLÓ, MONTSERRAT. *El cor de les paraules (Obra poètica, 1963-2000)*. Barcelona: Proa, 2002.

flex d'un gran amor a la vida: un crit entre el dolor i l'esperança.
«Endins clavada (...) aquesta fonda tristesa.»

L'edició fa possible revisar en perspectiva vora quaranta anys d'escriptura poètica: un itinerari que descriu la lenta evolució d'una obra vers la seva maduresa creadora i vers la consecució d'un llenguatge propi –gairebé físic– dins dels paràmetres de despulament i essencialitat que el seu primer llibre ja va mostrar. Abelló sempre ha parlat del seu «amor per les paraules»: hi ha, en efecte, una relació gairebé «física» amb els mots (pel seu dring, per la seva densitat, per la seva música). Perquè, en definitiva, hi batega un gran amor per la seva llengua primera –la catalana–, sense negligir gens la «segona» –l'anglesa– que tan bé coneix i a la qual hi ha dedicat una bona part dels seus treballs, com a professora i com a traductora.

«Romp el silenci/ la veu que crida:/ Sóc jo.» Amb aquesta contundència programàtica, d'autoafirmació, Montserrat Abelló acaba el primer poema de «Vida diària» (1963) i iniciava una carrera literària de sòlid contingut –doblada de poeta i de traductora. En un dels poemes de «Dins l'esfera del temps» (1998), l'escriptora reincidenteix a invocar el seu desig de «cridar sens fre,/ d'oblidar/ tanta impotència». Entre uns i altres versos han passat trenta-cinc anys, i el crit segueix present, ben viu. ¿Quin silenci vol trencar la poeta amb el seu crit? No es tracta pas del silenci metafísic ni d'aquell que forma part de tota una tradició espiritual ni, encara, de l'altre que és pura expressió de la impossibilitat de *dir*, sinó del silenci de la dura vida quotidiana, del de la incomunicació entre persones. ¿I de qui és, aquesta veu que crida? La de la poeta, evidentment; però Abelló transcendeix aquest jo singular per esdevenir un tu plural, col·lectiu, en el qual hi són representades totes les dones. Finalment, ¿com és aquest crit? Sense cap mena de dubte, representat per l'escriptura de la poesia, que esdevé un «crit/ que ja no té atura», perquè «de nostàlgies i crits/ vivim per no morir».

Una poesia que Abelló només pot escriure després d'haver fet les pertinents tasques domèstiques, pujar els fills, tenir-ho tot a punt. «Només de tard en tard/ puc agafar la ploma»: és aleshores quan aconsegueix un escenari i un temps per a ella mateixa (la cambra «of

her own»), en la qual «incansable, la mà escriu,/ fereix el càndid full», perquè «el poema/ hi és, allí/ dins meu que crema»: la ineludible voluntat de supervivència a través de la literatura. «Escriure és passió, necessitat de sobreviure.»

Poesia de la transparència, però també poesia de la contundència: «no són els anys passats/ els que em donen defallença/ sinó el bleix cansat del pit,/ de molts botons premuts».

Poesia de la brevetat –aforística, a voltes–, però també poesia del discurs llarg i tens, com és el cas del formidable poema «Retorn», on fa repàs de la seva vida fins a l'arribada a Catalunya: «I ara, asseguda/ al llindar de casa meva,/ sóc amb vosaltres».

Poesia testimonial, rebel, íntima, compromesa, de temes recorrents i extremament simbòlics (foc, pedra, aigua, mans, nostàlgia, memòria, mort).

Poesia, en fi, despullada de retòrica i de metàfores, que cerca la seva mateixa arrel. Poesia que commou pel seu llenguatge directe, planer, per la seva aparent senzillesa: «M'entesto a parlar amb mots senzills.»

La senzillesa d'una intimitat que ens ajuda veure-hi clar.

ANTONI CLAPÉS